

Opinia Prezesa
Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji
nr 12/2015 z dnia 26 stycznia 2015 r.
o projekcie programu „Program zdrowotny
w zakresie rehabilitacji mieszkańców gminy Rudna w 2015 r.”

Po zapoznaniu się z opinią Rady Przejrzystości pozytywnie opiniuję projekt programu „Program zdrowotny w zakresie rehabilitacji mieszkańców gminy Rudna w 2015 r.” pod warunkiem uwzględnienia zawartych w poniższej opinii uwag.

Uzasadnienie

Program odnosi się do ważnego problemu rehabilitacji osób wymagających świadczeń z przedmiotowego zakresu. Działanie samorządu powinno być nakierowane na uzupełnienie świadczeń gwarantowanych finansowanych ze środków NFZ i PFRON i wzmocnienie ich skuteczności, ale nie powinno dublować finansowania świadczeń gwarantowanych.

Wymaga uzupełnienia część projektu programu opisująca adresatów programu (pod kątem pełnego określenia zapotrzebowania zdrowotnego na realizację przedmiotowego programu) oraz zdefiniowanie efektów (i wskaźników efektów) spójnych z zakładanymi celami.

Proponowana interwencja powinna odpowiadać na zapotrzebowanie zdrowotne i społeczne mieszkańców gminy. Należy mieć na uwadze fakt, że nie określono, czy interwencja powinna dotyczyć tylko tych mieszkańców gminy, którym udzielono świadczeń gwarantowanych finansowanych ze środków NFZ i PFRON, których stan wymaga dalszej rehabilitacji. Wydaje się, że 10 dniowe cykle są niewystarczające dla uzyskania założonych celów.

Warunki realizacji programu, w tym proponowany harmonogram i kosztorys są realne i dostosowane do planowanych zadań.

Przedmiot opinii

Przedmiotem opinii jest program zdrowotny gminy Rudna z zakresu rehabilitacji osób ze schorzeniami narządu ruchu planowany na rok 2015 r.

Ocena projektu programu zdrowotnego złożonego przez Gminę Rudna:

Znaczenie problemu zdrowotnego w Gminie Rudna:

Przedmiotowy program odnosi się do ważnego problemu zdrowotnego, jakim jest zapobieganie niepełnosprawności, a także kompleksowa terapia i rehabilitacja osób ze schorzeniami narządu ruchu.

Populacja

Program kierowany jest do mieszkańców Gminy Rudna mających przewlekłe i/lub pourazowe schorzenia ruchu, układu kostnego i mięśniowego, centralnego układu

nerwowego, obwodowego układu nerwowego do których zaliczamy takie schorzenia jak: zapalenia stawów (o różnej etiologii), zmiany zapalne stawów o podłożu metabolicznym, przewlekłe zapalenie kręgosłupa szyjnego, zespół bolesnego barku, zespół bolesnego łokcia, zapalenie okołostawowe ścięgien, torebki stawowej i mięśni, choroba zwyrodnieniowa stawów, choroba zwyrodnieniowa kręgosłupa, osteoporoza, zwichnięcie i skręcenie urazowe stawów, uszkodzenie łąkotki, naderwanie i uszkodzenie więzadeł, ścięgien i mięśni, ostrogi piętowe, rwa kulszowa i barkowa, martwica kości, stany po leczeniu operacyjnym (stawy biodrowe, barkowe, kolanowe), stany po leczeniu operacyjnym kręgosłupa, stany pourazowe mózgu, stany pourazowe kończyn, przewlekłe i podostre stany zapalne nerwów obwodowych, mięśniobóle, nerwobóle, neuralgie, przykurcze, zwalczanie przewlekłego i patologicznego bólu (zachowawczo), zwalczanie odruchowej i ośrodkowej spastyczności mięśni w procesie rehabilitacji neurologicznej.

Przedstawione dane wskazują, że proponowany program ma objąć 300 mieszkańców, gmina ogółem liczy sobie 7 543 mieszkańców. Nie podano informacji wskazującej na zasadność objęcia programem 300 mieszkańców gminy.

Dane z Przychodni MCZ w Rudnej wskazują, że rocznie z zabiegów korzysta ok 1 100 osób, a do programu mogą zgłosić się osoby będące mieszkańcami gminy, posiadające skierowanie od lekarza specjalisty lub od lekarza POZ ze specjalnością medycyny rodzinnej. Każdy zakwalifikowany pacjent może otrzymać łącznie 30 zabiegów odpowiadających jego potrzebom zdrowotnym. Wiekowo najliczniejszą grupą osób korzystających obecnie ze świadczeń rehabilitacyjnych w Gminie Rudna są mieszkańcy po 50 roku życia. Należy jednak zaznaczyć, że ze świadczeń powinny skorzystać osoby, które odniosą największe korzyści zdrowotne, a z perspektywy samorządu być może warto uwzględnić populację, której nierehabilitowanie generuje najwyższe koszty społeczne, tj. osoby w wieku produkcyjnym.

Planowana interwencja

W ramach zaplanowanych interwencji wskazano świadczenia Przychodni Miedziowego Centrum Zdrowia w Rudnej obejmujące: masaż, masaż wirowy, jonoforeza, stymulacja, magnetoterapia, laseroterapia, zabiegi ultradźwiękami, interdyn, TENS, ćwiczenia rehabilitacyjne, bez odniesienia dokładnego zakresu proponowanych świadczeń do konkretnego zapotrzebowania zdrowotnego.

Określono, że każdemu pacjentowi objętego programem będzie przysługiwać do 30 zabiegów. Nie ma w proponowanym programie informacji na temat wykorzystania niezrealizowanych zabiegów w przypadku rezygnacji pacjenta z udziału w programie. Program nie definiuje także wprost, czy będą udzielane kolejne cykle zabiegów w przypadku, gdy wymaga tego sytuacja zdrowotna pacjenta, a już otrzymał jeden cykl w ramach programu.

Należy mieć na uwadze, że program dotyczy opieki tylko i wyłącznie fizjoterapeuty.

Realizator programu ma być wybrany w drodze konkursu, jednak nie ma przedstawionej informacji ile zakładów opieki zdrowotnej znajduje się na terenie gminy, a także jakie świadczenia mogłyby być przez nie realizowane, co może wpłynąć na rozszerzenie lub zawężenie proponowanej puli zabiegów. Wskazać należy, że pula zabiegów (pod względem zakresu udzielanych świadczeń) powinna być dostosowana do sytuacji zdrowotnej.

Spójność celów i efektów programu:

Celem głównym programu jest poprawa stanu zdrowia mieszkańców gminy Rudna, poprzez zmniejszenie zachorowalności oraz poprawę jakości życia osób chorych i przywracanie im sprawności, zwiększenie dostępności zabiegów rehabilitacyjnych oraz skrócenie czasu oczekiwania na ich wykonanie.

Celami szczegółowymi programu są m.in. poprawa aktywności ruchowej, poprawa samopoczucia, stylu życia, usunięcie procesów chorobowych, zapobieganie nawrotom i postępowaniu choroby, usuwanie dolegliwości, zwalczanie bólu oraz zwalczanie stanów zapalnych.

W programie nie opisano szczegółowo w odniesieniu do jakich jednostek chorobowych określano zachorowalność w celu głównym. W związku z czym nie jest możliwe późniejsze ewaluowanie efektów przedmiotowego programu.

Warto ponadto zweryfikować zasadność dobranej interwencji. Wskazane cele w brzmieniu: zwiększenie aktywności ruchowej, poprawa samopoczucia oraz zmiana stylu życia może być uzyskana również dzięki interwencjom nie mającym charakteru świadczenia opieki zdrowotnej.

Oczekiwane efekty programu nie są w pełni spójne z założonymi celami.

Brak informacji o wyjściowym poziomie sprawności ruchowej mieszkańców uniemożliwia określenie poziomu sprawności i aktywności ruchowej mieszkańców. Z uwagi na fakt, że nie zostało jednoznacznie określone jaka grupa schorzeń ma być objęta programem, nie jest możliwe pozytywne zaopiniowanie efektów zdefiniowanych jako zapobieganie powstawaniu poważniejszych problemów zdrowotnych. Ponadto, rezultat określony jako zmniejszenie liczby osób wykluczonych z życia społecznego nie odnosi się do żadnego z powyższych celów.

Monitorowanie

W ramach monitorowania zaplanowano przedstawienie raportu rocznego Wójtowi gminy przez realizatora programu co nie jest wystarczającym sposobem monitorowania. Monitorowaniu będą podlegać osoby zakwalifikowane do programu poprzez wypełnienie ankiet przed i po zakończeniu rehabilitacji. Zasadnym jest, aby monitorowaniu podlegały także osoby które nie przystąpiły do proponowanych działań w ramach programu.

Proponowany zakres monitorowania nie pozwala na kontrolę wykorzystania budżetu oraz zgodności realizacji programu z jego założeniami pod względem harmonogramu i zakresu proponowanej interwencji (liczba i rodzaj zabiegów w przypadkach określonych pacjentów).

Ewaluacja i wskaźniki spodziewanych efektów

Jakość świadczeń w programie ma być oceniana przez pacjentów poprzez wypełnienie ankiety ewaluacyjnej przed i po zakończeniu cyklu terapeutycznego.

Powyższa informacja nie jest wystarczającą metodą ewaluacyjną ze względu na brak uwzględniania w niej osób nie przystępujących do programu a także osób, które zrezygnowały w trakcie cyklu rehabilitacyjnego z podaniem przyczyn rezygnacji.

Ponadto w zakresie ewaluacji projekt programu nie odnosi się do metod pomiaru oczekiwanych rezultatów pozwalających na ilościową ocenę m.in. poprawy sprawności i aktywności zdrowotnej mieszkańców gminy, a także innych oczekiwanych rezultatów programu.

Budżet i inne warunki realizacji programu:

Program realizowany będzie w roku 2015 ze środków budżetu Gminy Rudna. W projekcie programu przedstawiono wstępne oszacowania kosztu jednostkowego planowanej interwencji oraz koszty całkowite. Przyjęty schemat określenia kosztów całkowitych programu jest poprawny a szacunki realne. Akcja informacyjna w opinii autorów programu nie będzie się wiązać z dodatkowymi kosztami

W proponowanym programie nie przedstawiono jednoznacznie planowanych interwencji. Podano jedynie rodzaje zabiegów rehabilitacyjnych oferowane przez Przychodnię Miedziowego Centrum Zdrowia w Rudnej co może oznaczać, że program ma za zadanie zwiększyć dostępność już oferowanych świadczeń.

Wnioski z oceny technologii medycznej przeprowadzonej przez Agencję

Problem zdrowotny

Niepełnosprawność, według Światowej Organizacji Zdrowia to ograniczenie lub brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu. Za osoby niepełnosprawne, wg WHO uważa się osoby, które nie mogą samodzielnie, częściowo lub całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia fizycznych lub psychicznych sprawności.

Uwzględniając fakt wydłużenia średniego czas życia, problem niepełnosprawności stał się niezwykle istotny, a dłuższe życie wiąże się z pogorszeniem sprawności fizycznej i psychicznej. Problem niepełnosprawności nie jest związany tylko i wyłącznie z wiekiem. Może on wystąpić także u osób młodych na skutek wad wrodzonych, chorób przewlekłych, wypadków czy urazów. Bez względu na przyczyny wystąpienia niepełnosprawności jest ona poważnym problemem społecznym. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, uszkodzenia i choroby narządu ruchu są główną przyczyną niepełnosprawności u kobiet (59% przypadków wystąpienia niepełnosprawności), i mężczyzn (51%). W zależności od przyjętego kryterium niepełnosprawności populacja osób niepełnosprawnych w Polsce może liczyć od 5,3 mln osób do 9 mln osób.

Alternatywne świadczenia

Aktualnie, osobom niepełnosprawnym przysługują świadczenia z zakresu opieki zdrowotnej finansowane z budżetu Narodowego Funduszu Zdrowia, świadczenia opieki społecznej finansowane ze środków wydzielonych z PFRON.

Ocena technologii medycznej

Przesłany projekt programu nie jest typowym projektem programu zdrowotnego (w którym m.in. celem jest objęcie swoim zakresem jak największej liczby populacji docelowej oraz określenie planowych do podjęcia interwencji itp.), a najprawdopodobniej stanowi plan zwiększenia dostępności do oferowanych w gminie świadczeń gwarantowanych z zakresu rehabilitacji.

Celem głównym programu jest przeprowadzenie zabiegów rehabilitacyjnych wśród osób m.in. z przewlekłymi, pourazowymi schorzeniami narządów ruchu, układu kostnego i mięśniowego, centralnego układu nerwowego, obwodowego układu nerwowego oraz innymi.

Autorzy programu planują zaprosić do uczestnictwa w programie 300 osób bez względu na wiek, co stanowi 3,9% populacji możliwej do włączenia. W przypadku realizacji programu zdrowotnego populacja scharakteryzowana przez autorów programu nie może być uznana za prawidłową pod względem jakościowym lub ilościowym. Jeśli celem programu

jest zwiększenie dostępu do świadczeń gwarantowanych, wówczas wskazana populacja wydaje się być możliwą. W obu przypadkach autorzy nie uargumentowali wyboru akurat takiej liczby uczestników (tj. 300 osób).

W przypadku realizacji typowego programu zdrowotnego, autorzy programu nie określili w sposób jednoznaczny interwencji planowanych do przeprowadzenia. Autorzy programu wyszczególnili rodzaje zabiegów rehabilitacyjnych oferowane wybranym mieszkańcom gminy w Przychodni Miedziowego Centrum Zdrowia w Rudnej, tj.: masaż, masaż wirowy, jonoforeza, stymulacja, magnetoterapia, laseroterapia, zabiegi ultradźwiękami, interdyn, TENS, ćwiczenia rehabilitacyjne.

Warto podkreślić, iż prawidłowo zaplanowana rehabilitacja powinna być kompleksowa i prowadzona przez wielodyscyplinarny zespół zapewniający: opiekę pielęgniarską, medyczną, fizjoterapeutyczną, terapię zajęciową, opiekę logopedyczną oraz wsparcie pracowników opieki socjalnej. W projekcie programu uwzględniono pracę jedynie samego fizjoterapeuty.

Zgodnie z wybiórczymi informacjami podanymi przez autorów programu, uczestnicy będą zaproszeni do kontynuacji dotychczas rozpoczętej rehabilitacji bądź zapewniona im zostanie możliwość rozpoczęcia rehabilitacji w przypadku, gdy z niej wcześniej nie korzystali, a wymaga tego ich stan zdrowia. Do rehabilitacji pacjenci będą kierowani na podstawie skierowań otrzymanych od lekarza specjalisty lub od lekarza podstawowej opieki zdrowotnej. Każdemu pacjentowi przysługiwać będzie 30 zabiegów. Liczba akurat takiej ilości zabiegów, nie została przez autorów programu uargumentowana.

Autorzy programu zaplanowali przeprowadzenie konkursu ofert w celu wyboru realizatora programu, co gwarantuje wykonanie zadania w sposób efektywny i oszczędny. Niemniej jednak pozostaje niewiadomym ile zakładów opieki zdrowotnej funkcjonuje na terenie gminy, a także ile z nich oferuje realizację świadczeń gwarantowanych z zakresu rehabilitacji. Zgodnie z informacją podaną na stronie internetowej gminy, w Rudnie funkcjonuje chociażby Gminny Zespół Zakładów Opieki Podstawowej. W projekcie programu autorzy odwołują się bowiem tylko do jednej konkretnej jednostki jaką jest Przychodnia Miedziowego Centrum Zdrowia w Rudnej, wskazując przy tym na interwencje przez nią oferowane. Wydaje się zatem, iż autorzy programu wybrali już realizatora świadczeń.

Autorzy programu zaplanowali przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej realizacji programu, co stanowi jeden z wyznaczników właściwego poziomu dostępności świadczeń zdrowotnych przewidzianych w programie. Niejasne zostało jednak wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za realizację ww. zadania. Zakres merytoryczny planowanej akcji informacyjnej nie został w projekcie programu określony, w związku z czym weryfikacja jej treści nie była możliwa.

Autorzy programu w sposób wybiórczy odnieśli się do monitorowania oraz ewaluacji podejmowanych działań. Monitorowaniu oraz ewaluacji programu podlegać będzie liczba osób biorąca udział w rehabilitacji. Uczestnikom programu wręczona zostanie ankieta pozwalająca określenie stanu zdrowia pacjenta przed i po przeprowadzeniu rehabilitacji. Wzór ankiety zostały przedstawiony przez autorów programu, a prawidłowość jej treści potwierdzona przez Analityka. Zaleca się aby monitorowaniu podlegała również liczba przeprowadzonych zabiegów rehabilitacyjnych oraz liczba osób, którzy nie przystąpili do działań oferowanych w programie.

Planowany koszt całkowity realizacji programu to 90 000 zł. Autorzy określili cenę jednostkową zabiegu rehabilitacyjnego. Przeprowadzenie akcji informacyjnej wg autorów programu nie będzie generowało żadnych dodatkowych kosztów.

W przypadku realizacji przez autorów zadań z zakresu zwiększania dostępu mieszkańców gminy do świadczeń gwarantowanych z zakresu rehabilitacji, sugeruje się zmianę tytułu programu (proponowany tytuł: „Program zwiększenia dostępności do świadczeń gwarantowanych z zakresu rehabilitacji wśród mieszkańców gminy Rudna w 2015 r.”)

Biorąc pod uwagę powyższe argumenty, opiniuję, jak na wstępie.

Tryb wydania opinii

Opinię wydano na podstawie art. 48 ust. 2a ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 2011 r., Nr 122, poz. 696 z późn. zm.), z uwzględnieniem raportu nr AOTM-OT-441-231/2014 „Program zdrowotny w zakresie rehabilitacji mieszkańców Gminy Rudna w 2015 r.” realizowany przez: Gminę Rudna, Warszawa, styczeń 2015 oraz Aneksu do raportów szczegółowych „Programy z zakresu rehabilitacji niepełnosprawnych i zagrożonych niepełnosprawnością dorosłych – wspólne podstawy oceny”, Warszawa, sierpień 2011